

**UCHWAŁA NR XXX/71/2021
RADY POWIATU WAŁBRZYSKIEGO**

z dnia 16 grudnia 2021 r.

w sprawie przyjęcia Powiatowego programu oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w Powiecie Wałbrzyskim na lata 2022 – 2024

Na podstawie art.12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 920 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) **Rada Powiatu Wałbrzyskiego uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Powiatowy program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w Powiecie Wałbrzyskim na lata 2022-2024, w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Wałbrzyskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2022 r.

Przewodnicząca Rady
Powiatu Wałbrzyskiego

Sylwestra Wawrzyniak

Załącznik do uchwały Nr XXX/71/2021
Rady Powiatu Wałbrzyskiego
z dnia 16 października 2021 r.

Powiatowy program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

w Powiecie Wałbrzyskim
na lata 2022 - 2024

Wałbrzych 2021 r.

Spis treści

Dział	Rozdział	Nazwa	strona
I		Założenia programowe	3
II		Cele i zawartość programu	4
	1	Cele programu	4
	2	Zawartość programu	4
	3	Zakładane rezultaty	4
III		Realizacja programu	5
	1	Czas realizacji programu	5
	2	Sposób realizacji programu	5
	3	Nabór uczestników	6
	4	Uczestnicy programu	6
	5	Kwalifikacje osób prowadzących program	7
	6	Realizator programu	8
	7	Partnerzy programu	8
	8	Dokumentacja oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych	8
IV		Źródła finansowania programu	9
V		Monitoring	9
VI		Ewaluacja	10

I. Założenia programowe

Podstawą prawną do opracowania i realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249),
2. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. Nr 50, poz. 259),
3. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021,
4. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2030.

Założenia do tworzenia niniejszego programu opierają się na aktualnym stanie wiedzy na temat przemocy domowej i prowadzą do stwierdzenia, że:

- przemoc domowa jest wyuczonym zachowaniem, które przynosi zyski i straty dla sprawcy,
- przemoc domowa ma uwarunkowania kulturowe – jest tolerowana i wzmacniana przez postawy i poglądy ludzi, jest zakorzeniona we wzorach postępowania przekazywanych z pokolenia na pokolenie,
- przemoc domowa jest szkodliwym i raniącym nadużyciem siły i władzy oraz dąży do kontrolowania i zniewolenia osoby zależnej,
- stosowanie przemocy nie może być usprawiedliwione stwierdzeniem, że była ona skutkiem prowokacji ze strony ofiary,
- stosowanie przemocy jest wyborem, za który sprawca ponosi odpowiedzialność moralną i prawną,
- niestosowania przemocy domowej można się nauczyć.

Mając na uwadze powyższe założenia niniejszy program opiera się na współczesnych rozwiązaniach uwzględniających podejście integracyjne, łączące wybrane elementy tradycyjnych modeli pracy ze sprawcami przemocy, do których należą:

- edukacja na temat kulturowo-obyczajowych zjawisk wspierających i przeciwstawiających się przemocy,
- promocja wartości i idei wspierających godność osoby, dobro rodziny, równość płci oraz prawa kobiet i dzieci a także odpowiedzialność za osobiste decyzje i gotowość ochrony słabszych,
- stosowanie procedur behawioralno-poznawczych w celu korygowania postaw i zachowań związanych z przemocą,
- uczenie umiejętności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej oraz samokontroli.

II. Cele i zawartość programu

1. Cele programu

Podstawowym celem działań programowych jest powstrzymanie sprawców i zakończenie przemocy w rodzinie. Należy jednak zaznaczyć, że realizując powyższy cel nie można pominąć zasady ochrony bezpieczeństwa, autonomii i dobra osób krzywdzonych przez osobę stosującą przemoc – w żadnym przypadku program nie przewiduje i nie akceptuje sytuacji i zachowań, które mogłyby akceptować współodpowiedzialność osoby krzywdzonej za przemoc wobec niej stosowaną.

Cel podstawowy ukierunkowany jest na rozpoznanie i zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie. Program nie stanowi jednak formy osobistej psychoterapii sprawcy a jedynie koryguje jego niepożądane i szkodliwe zachowanie i postawy.

2. Zawartość programu

Zawartość merytoryczna programu skoncentrowana jest na osiągnięciu celu podstawowego i zawiera elementy, które dostarczają wiedzy, tworzą okazję do poznania siebie oraz pozwalają na zmianę form myślenia i reagowania. Najważniejszymi z tych elementów są:

1. rozpoznanie diagnostyczne – uzyskanie i opracowanie informacji o funkcjonowaniu każdego z uczestników, jego sytuacji życiowej oraz specyfice przemocy, której był sprawcą,
2. edukacja – dobór treści edukacyjnych uwzględniających cele programu oraz specyfikę uczestników obejmuje:
 - społeczno-kulturowe źródła i okoliczności przemocy domowej (mity i stereotypy),
 - definicje przemocy, jej rodzaje, formy i dynamikę,
 - problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich,
 - planowanie i rozwijanie samokontroli, w tym definiowanie zachowań zastraszających,
 - komunikację interpersonalną,
 - promocję pozytywnych standardów i wartości, w tym budowanie wsparcia, zaufania, odpowiedzialności i poszanowania godności drugiego człowieka,
 - zaburzenia życia rodzinnego spowodowane uzależnieniami,
 - wpływ przemocy domowej na zachowanie i psychikę dzieci,
 - definicja negocjacji i szczerości,
3. ćwiczenia praktyczne –dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych, zmieniających zachowania i postawy oraz rozwijające umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia.

3. Zakładane rezultaty

Działania diagnostyczne, edukacyjne i ćwiczenia mają przyczynić się do uświadomienia sprawcy, czym jest przemoc, uzyskania przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych, nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów i sporów w rodzinie bez używania agresji, nabycie

umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć, nabycie umiejętności partnerskiego współdziałania w rodzinie oraz korzystania z pomocy innych.

III. Realizacja programu

1. Czas realizacji programu

Program korekcyjno-edukacyjny realizowany będzie w latach 2022-2024.

2. Sposób realizacji programu

Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy domowej zwany dalej „programem” realizowany będzie wobec sprawców przemocy w rodzinie, którego uczestnikami będą osoby pełnoletnie stosujące przemoc zarówno mężczyźni jak i kobiety.

I. Program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla sprawców przemocy wobec bliskiej osoby:

1. Etap I - Konsultacje indywidualne w wymiarze do 3 godzin dla każdego uczestnika programu, których celem jest rozpoznanie diagnostyczne. W uzasadnionych sytuacjach wymiar godzin może ulec zwiększeniu oraz spotkania indywidualne mogą być także realizowane pomiędzy spotkaniami grupowymi.
2. Etap II – spotkania grupowe realizowane w wymiarze, do 4 godzin każde, odbywające się zgodnie z ustalonym terminarzem. Zajęcia grupowe winny być prowadzone przez 2 osoby tj. kobietę i mężczyznę. Część edukacyjna obejmuje szeroko pojętą wiedzę na temat zjawiska przemocy, część korekcyjna ukierunkowana jest na zdobycie przez uczestników umiejętności niestosowania przemocy, trening umiejętności społecznych i asertywności oraz naukę konstruktywnego rozwiązywania sporów i korzystania ze wsparcia społecznego.
Program obejmuje następującą tematykę: definicja i typy przemocy, objawy przemocy, społeczne mechanizmy przemocy, psychologiczne mechanizmy przemocy (w tym związane z płcią), przemoc wobec dzieci i wobec osób starszych, używanie substancji psychoaktywnych a przemoc, budowanie dobrych relacji interpersonalnych, szacunek wobec siebie i innych, nawroty przemocy.

Ponadto pożądanym jest by przerwy pomiędzy spotkaniami grupowymi oscylowały w granicach tygodnia.

W wyjątkowych sytuacjach, po uzyskaniu zgody z Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego program może być realizowany tylko w formie zajęć indywidualnych.

II. Program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla rodziców uwikłanych w przemoc wobec swoich dzieci

W przypadku wyrażenia zgody przez Dolnośląski Urząd Wojewódzki i przekazania środków finansowych zostanie podjęte drugie działanie obejmujące przeprowadzenie

treningu umiejętności wychowawczych dla rodziców krzywdzących dzieci. Wyżej wymienione zadanie będzie realizowane także w dwóch etapach:

1. Etap I - Konsultacje indywidualne w wymiarze do 3 godzin dla każdego uczestnika programu, których celem jest rozpoznanie diagnostyczne. W uzasadnionych sytuacjach wymiar godzin może ulec zwiększeniu.
2. Etap II – spotkania grupowe realizowane w wymiarze, do 4 godzin każde, odbywające się zgodnie z ustalonym terminarzem.

Program obejmuje następującą tematykę: definicja przemocy wobec dzieci (przemoc fizyczna, psychiczna, seksualna, zaniedbanie), sposoby komunikowania się z dziećmi, rola rodzica w wyznaczaniu bezpiecznych granic, kary i nagrody, formy czasu wolnego spędzanego z dzieckiem, etapy dorastania i dojrzewania, specyficzne zachowania dziecka wg psychologii rozwojowej, wpływ alkoholu i patologii życia rodzinnego na rozwój dziecka.

Wymiar czasowy zajęć grupowych będzie dostosowany do liczby godzin wskazanych przez Dolnośląski Urząd Wojewódzki. Zajęcia grupowe winny być prowadzone przez 2 osoby.

3. Nabór uczestników

Informacja o naborze do programu będzie przekazywana między innymi do ośrodków pomocy społecznej, sądu, kuratorów sądowych, prokuratury, policji. Ponadto informacja będzie umieszczona na stronie internetowej PCPR w Wałbrzychu oraz Starostwa Powiatowego.

4. Uczestnicy

Uczestnikami programu mogą być: osoby samodzielnie zgłaszające się, osoby kierowane przez sąd, skazane za przestępstwo przeciwko rodzinie ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy, korzystające z warunkowego zawieszenia wykonywania kary pozbawienia wolności, osoby kierowane przez organy ścigania objęte procedurą Niebieskiej Karty, osoby zobowiązane przez inne organy, instytucje i organizacje.

Uczestnictwa w programie odmawia się między innymi: osobom z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi, w szczególności z zaburzeniami osobowości pogranicznej, chorym psychicznie, osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków z wyłączeniem osób, które przeszły lub są w trakcie podstawowego cyklu terapii uzależnień. Odmowa uczestnictwa w programie następuje w czasie wstępnego rozpoznania diagnostycznego, prowadzonego w ramach konsultacji indywidualnych, które jest pierwszym etapem realizacji programu.

Rozpoznanie indywidualnej sytuacji obejmuje zadania: rzeczywiste okoliczności skierowania do programu, określenie czy uczestnik programu aktualnie stosuje przemoc, aktualną sytuację rodzinną i zawodową, doświadczenie związane z nadużywaniem alkoholu i narkotyków, informację o pomocy medycznej i psychoterapeutycznej w zakresie zaburzeń psychicznych, kontakty z wymiarem sprawiedliwości.

Przed przystąpieniem do Programu uczestnicy:

1. składają wniosek o zakwalifikowanie do udziału w Programie,
2. odbywają konsultacje indywidualne, w ramach których dokonywane jest wstępne rozpoznanie diagnostyczne mające na celu ustalenie, czy konieczne będzie skierowanie osoby stosującej przemoc na konsultację psychologiczną, neurologiczną lub psychiatryczną. W ramach konsultacji indywidualnych omawiana jest także sytuacja rodzinna, zawodowa, cechy osobiste, reakcje na stres oraz rodzaj stosowanej przemocy. W uzasadnionych przypadkach, w szczególności, gdy zachowanie uczestnika wskazuje na zaburzenia osobowości typu borderline lub dysocjacyjne, obniżoną zdolność do rozumienia lub inne niepokojące objawy utrudniające nawiązywanie kontaktu wykonuje się pogłębioną diagnozę. Pogłębioną diagnoza obejmuje :
 - a) historię relacji, w których występuje przemoc oraz w poprzednich związkach,
 - b) historię interwencji związanych z przemocą,
 - c) historię pomocy medycznej i psychoterapeutycznej w zakresie zaburzeń psychicznych,
 - d) doświadczenia związane z nadużywaniem alkoholu i narkotyków,
 - e) historię przemocowych zachowań w sytuacjach życiowych,
 - f) historię edukacyjno- zawodową,
 - g) charakterystykę szczegółowych zachowań i postaw przemocowych,
 - h) historię rodziny pochodzenia.
3. podpisują Kontrakt uczestnictwa w Programie, który zawiera między innymi:
 - a) formalne wymogi systematycznej obecności na zajęciach wraz z określeniem sankcji za uchlianie się od udziału w programie,
 - b) zobowiązanie do powstrzymywania się od przemocowych zachowań w kontaktach z członkami rodziny i innymi ludźmi,
 - c) zobowiązanie od powstrzymywania się od spożywania alkoholu i zażywania substancji psychotropowych,
 - d) obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego i zachowania w trakcie uczestnictwa na zajęciach,
 - e) uznanie osobistej odpowiedzialności za fakt stosowania przemocy w rodzinie,
 - f) informacje o monitorowaniu sytuacji rodzinnej i zachowań uczestnika programu.

Wobec osób, których uczestnictwo w programie związane jest z decyzją sądu, policji lub prokuratury dodatkowo stosuje się powiadomienia tych organów o:

- a) przystąpieniu sprawcy przemocy do programu,
- b) każdej sytuacji uchylania się od udziału w programie,
- c) zakończenia uczestnictwa w programie.

5. Kwalifikacje osób prowadzących program

Osoby prowadzące oddziaływania korekcyjno – edukacyjne winny posiadać kwalifikacje zgodne z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia

oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno- edukacyjne.

Ponadto osoby prowadzące oddziaływania zobowiązane są do odbywania systematycznych superwizji swojej pracy.

6. Realizator programu

Realizatorem programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy domowej jest Powiat Wałbrzyski, w imieniu którego działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wałbrzychu, będące realizatorem niniejszego programu.

Zadania związane z realizacją programu obejmują:

1. rekrutację uczestników programu,
2. obsługę finansową programu,
3. monitoring programu,
4. pozyskiwanie partnerów w realizacji programu i współpracę z nimi,
5. nadzór nad realizacją programu zgodnie z założonymi celami i działaniami nakierowanymi na osiągnięcie zakładanych rezultatów.

Koordinatorem programu jest Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie lub osoba przez niego wyznaczona.

Program korekcyjno - edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowany będzie w oparciu o zasoby lokalowe Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wałbrzychu w zakresie:

1. obsługi finansowej,
2. obsługi administracyjnej i prowadzenia rekrutacji, sporządzanie pism, kontakt telefoniczny, prowadzenia monitoringu z osobami krzywdzonymi i ewaluacji,
3. merytorycznym tj. prowadzenie indywidualnych konsultacji z uczestnikami programu, zajęcia grupowe, spotkania w ramach monitoringu z uczestnikami programu.

7. Partnerzy programu

Założenia programowe w skutecznym osiągnięciu założonych celów i rezultatów przewidują współpracę z wieloma instytucjami i organizacjami, którymi są ośrodki pomocy społecznej, sąd, kuratorzy sądowi, prokuratura, policja, rodziny uczestników programu, organizacje pozarządowe.

8. Dokumentacja oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych

Realizator oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych jest zobowiązany prowadzić dokumentację umożliwiającą dokonanie oceny poszczególnych działań w ramach realizowanego zadania w tym:

1. plan zawierający terminy, czas poszczególnych spotkań oraz poruszaną tematykę,
2. listy obecności uczestników wraz z podpisami uczestników i osób prowadzących program,
3. dokumentacja indywidualna uczestnika programu, w skład której wchodzi:
 - a. historia przemocy,

- b. ankieta z uczestnikiem programu,
- c. arkusz pracy z uczestnikiem programu,
- d. kontrakt z uczestnikiem programu,
- e. karta obserwacji uczestnika programu,
- f. karta monitoringu,
- g. inne dokumenty w zależności od podejmowanych działań,
4. dokumenty potwierdzające kwalifikacje i staż pracy prowadzących program,
5. potwierdzenie prowadzących program o uczestnictwie w superwizji,
6. faktury wydatkowanych środków finansowych na realizację programu,
7. notatki, protokoły lub inne dokumenty potwierdzające realizację programu,
8. informację o realizacji programu.

IV. Źródła finansowania programu

Opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie należy do zadań w zakresie administracji rządowej realizowanych przez powiat. Środki na realizację i obsługę tego zadania zapewnia, budżet państwa, w związku z czym planowanie wydatków uzależnione jest od wysokości środków przekazanych samorządowi powiatowemu z budżetu państwa na ten cel.

Plan finansowy na dany rok realizacji niniejszego programu ustalany jest przez Wojewodę Dolnośląskiego.

V. Monitoring

Realizacja programu jest ściśle związana z działaniami monitorującymi - kontrolnymi, które stanowią część nadzoru nad jego realizacją.

System monitorowania obejmuje postęp względem zaplanowanych założeń, działań i rezultatów programu, zachowanie związane z przemocą u osób uczestniczących w programie w trakcie jego trwania oraz do 3-ich lat po jego zakończeniu.

Ustala się, że monitoring może być prowadzony poprzez:

1. kontakt bezpośredni z osobą krzywdzoną - kontakt następuje po zakwalifikowaniu sprawcy do programu,
2. kontakt telefoniczny z osobą krzywdzoną,
3. kontakt z instytucjami wspierającymi osobę krzywdzoną np. ośrodek pomocy społecznej, zespół interdyscyplinarny, kuratora sądowego, policję itp. co najmniej dwa razy w roku,
4. kontakt z uczestnikiem programu po zakończeniu programu co najmniej 2 razy w ciągu roku.

W przypadku braku zmiany zachowania uczestnika programu oraz wysoki poziom zagrożenia osób doznających przemocy ze strony uczestnika programu następuje zwiększenie intensywności monitoringu.

Celem monitoringu jest sprawdzenie czy zaplanowane działania w końcowym efekcie są użyteczne dla odbiorców i współodbiorców, którymi w tym przypadku są rodziny osób stosujących przemoc. Do oceny skuteczności działań programowych niezbędna jest współpraca z partnerami programu, szczególnie tymi, którzy realizują programy przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

VI. Ewaluacja

Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie podlega ewaluacji, w celu usprawnienia, rozwoju i zwiększenia efektywności prowadzonych działań.

Oceny efektywności programu dokonywać można na podstawie następujących kryteriów:

1. liczby osób, które zgłosiły się oraz zostały zgłoszone do udziału w programie,
2. liczby osób, które przystąpiły do programu,
3. liczby osób, które ukończyły program,
4. liczby osób, które powstrzymały się od stosowania przemocy domowej lub zmniejszyły jej częstotliwość lub natężenie (zmieniły na łagodniejszą formę) – dane uzyskujemy z monitoringu,
5. jakościowej analizy oceny efektów programu.

Informacja o realizacji programu będzie przedstawiana corocznie przy sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wałbrzychu.